

основу загальнонавчальних умінь і навичок, про вміння вчитися як інформаційну цінність (у формі предметно орієнтованих, інструментально орієнтованих та ціннісно орієнтованих текстів); наявність засобів (навчальних завдань і вправ) для формування вмінь організувати робоче місце, планувати навчальні дії, працювати з підручником, аналізувати, порівнювати, узагальнювати, здійснювати само- і взаємоконтроль; використання ціннісно орієнтованих текстів, націлених на усвідомлення учнями значущості знань, формування стійкого інтересу до навчання [2].

Нами розроблена низка інших (вузько аспектичних) *методик аналізу підручників для початкової школи* (аналіз підручника/підручників під певним кутом зору), з якими варто ознайомити учителів, зокрема підручничого забезпечення початкової школи з окремої освітньої галузі; технологічності підручників, адресованих молодшим школярам, та ін. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці форм і методів ознайомлення учителів із напрацьованими методиками аналізу цього виду навчальної літератури.

Література

1. Зуев Д. Д. Школьный учебник. М.: Педагогика, 1983. – 240 с.
2. Кодлюк Я. П. Ключові компетентності у змісті підручників для початкової школи. Проблеми сучасного підручника. – 2016. – Вип. 17. – С. 182–191.
3. Кодлюк Я. П. Теорія і практика підручникотворення в початковій освіті. – К.: інформаційно-аналітична агенція «Наш час», 2006. – 368 с.
4. Кодлюк Я. Технологія аналізу підручника для початкової школи // Початкова школа. – 2015. – № 2. – С. 8–10.
5. Концептуальні засади реформування середньої освіти «Нова українська школа» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://base.kristti.com.ua/wp-content/uploads/2016/10/konczepczyia.pdf>
6. Редько В. Г. Конструювання змісту шкільних підручників з іноземних мов: теорія і практика. – К.: Педагогічна думка, 2017. – 628 с.
7. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти. – К.: Грамота, 2012. – 504 с.
8. Хребтова Н. Р. Мотиваційна спрямованість підручників для початкової школи. – Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2010. – 116 с.

УДК 159.923:37.035:316.46

Козак О.В.,

аспірант кафедри практичної психології

ТНПУ імені В. Гнатюка,

практичний психолог Технічного коледжу ТНТУ

імені І. Пулюя

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЛІДЕРСТВА УЧНІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Тема лідерства є однією з найбільш цікавих та динамічних як для наукового співтовариства, так і для суспільства, що починає глибше

усвідомлювати визначну роль лідерства у забезпеченні сталого розвитку всіх сфер життєдіяльності людини. Дослідження лідерства проводилися протягом усього ХХ століття, однак до сьогодні не існує однозначного визначення поняття «лідерство» та різняться явлення про природу і суть цього феномену. О. Романовський та В. Михайличенко визначають лідерство як «здатність впливати на інших людей у напрямку досягнення визначеної мети» [3, с. 514]. Проблеми виховання лідерів, створення умов для розвитку лідерських якостей і формування соціально активної особистості розглядають у своїх дослідженнях Д. Алфімов, Т. Вежевич, А. Войцихова, І. Купа, Л. Локошко, Т. Прохоренко, Б. Паригін, К. Слесик, В. Татенко, О. Тихомирова, Л. Уманський, В. Татенко.

На основі здійсненого теоретичного аналізу основних підходів до визначення структури лідерства та лідерських якостей, ми звернули увагу на те, що на сьогодні немає досліджень проблеми лідерства в учнів професійно-технічної системи освіти. Для сучасного здобувача професійної освіти установка на саморозвиток, напрацювання індивідуального стилю мислення й діяльності має стати пріоритетним протягом усього життя. Креативність, здатність до абстрактного мислення, самостійність у прийнятті обґрунтованих рішень, здатність діяти соціально відповідально та свідомо, стресостійкість й ін. – оволодіння такими компетентностями є важливим, особливо зважаючи на необхідність успішної професійної діяльності в умовах можливої соціально-економічної нестабільності, що є притаманним сучасній Україні. Здобувачі освіти професійно-технічного навчального закладу – це особи підліткового віку з 15 до 18 років. Є. В. Ємельянова звертає увагу на основні потреби цього віку: потреба в безоціночній увазі та підтримці; потреба в чітких правилах, які повинні встановлювати дорослі для того, щоб утримувати підлітків від деструктивних форм поведінки; потреба в розвитку та навчанні через життєву практику; потреба в цікавих життєвих подіях; потреба у задоволенні; потреба в повазі та визнанні; потреба у вмінні впевнено відстоювати свою точку зору; потреба в творчому самовираженні та самореалізації; потреба в постановці життєвих цілей [1]. Середовище професійно-технічного навчального закладу найбільше цьому сприятливе завдяки його багаторівневій структурі. Незважаючи на теоретичну систему, в якій розглядається феномен лідерства, в ньому завжди можна виділити три базові компоненти: 1) лідер – особистість з певним набором якостей та навичок, що забезпечують здатність вести за собою інших; 2) послідовники – команда односторонців, що готові слідувати за лідером для досягнення цілі; 3) мета – певний результат, в якому зацікавлені і лідер, і його команда, досягнення якого об'єднує всіх учасників у спільній діяльності.

Тема лідерства опрацьована науковцями у великій мірі. Однак відзначимо, що ця тема не перестає бути актуальною, і, отже, ми внесли свій вклад у її вивчення. Нами використовувалась методика «Самооцінки лідерства». Даний експрес-тест дозволяє визначити актуальний рівень виявлення лідерства у сумісній діяльності. Серед опитуваних 86,6% (58 осіб) становили юнаки, 13,4% (9 осіб) – дівчата. Були отримані такі результати:

46% учнів – високий рівень лідерства, 21% – середній рівень лідерства, 11% – низький рівень лідерства, 2% проявляють деструктивне лідерство. Так, дослідивши рівень розвитку лідерства в учнів коледжу, можемо підсумувати, що не існує необхідності лідерства тільки для якогось певного типу організацій. Мова йде про взаємодію або взаємовплив між людьми в межах будь-якого виду діяльності. Більшість респондентів виявляють ініціативу і пропонують певні ідеї, вміють стримувати себе при критиці, не створюючи суперечок, завжди відстоюють свою думку і точку зору, вміють придумувати нові і цікаві ідеї, заохочувати інших, а також вміють переконувати. Це все свідчить, що учні, які брали участь в анкетуванні, незважаючи на стереотипи щодо учнів професійно-технічних закладів, мають навички лідера і можуть їх розвивати. Кожен з них може стати менеджером чи керівником, адже усе залежить від навичок уміння планувати свою діяльність, правильно визначати порядок важливості і терміновості справ, послідовність виконання операцій, кількість прийнятих рішень.

Виходячи з сказаного, ми визначаємо лідерство як трьохкомпонентне явище: лідерство як особистість; лідерство як команда; лідерство як процес. Поєднання визначених компонентів забезпечує послідовний рух лідера та його команди до досягнення мети та реалізації поставлених завдань. Відсутність хоча б одного з компонентів приводить до блокування реалізації лідерського потенціалу особистості.

Література

1. Емельянова Е. В. Психологические проблемы современного подростка и их решение в тренинге. Санкт-Петербург: Речь, 2008. 336 с.

2. Романовський О. Г., Михайличенко В. Є. Філософія досягнення успіху. Психологічний аспект: Підручник / О. Г. Романовський, В. Є. Михайличенко. – Харків : НТУ «ХП», 2007. – 592 с.

УДК 17.023.36:378.016

Коломієць О. Б.,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри суспільних наук,
інформаційної та архівної справи

Центральноукраїнського національного технічного університету,
kolomietselena1964@gmail.com

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ДОКУМЕНТОЗНАВЦЯ

Стрімкий розвиток інформаційного суспільства зумовив інноваційні перетворення в усіх сферах людської діяльності, що наклало відбиток і на систему вищої освіти, поставивши нові вимоги до організації та якості підготовки майбутніх фахівців. Нині важливим завданням підготовки фахівців документно-інформаційної сфери є набуття вмінь здійснювати пошук, обробку, оцінку й систематизацію великої кількості інформації та знань. Саме тому актуальною проблемою в процесі їх підготовки постає необхідність розвитку інформаційної культури як базової характеристики, що